

NIGEL LAWSON

Naučme se milovat jádro

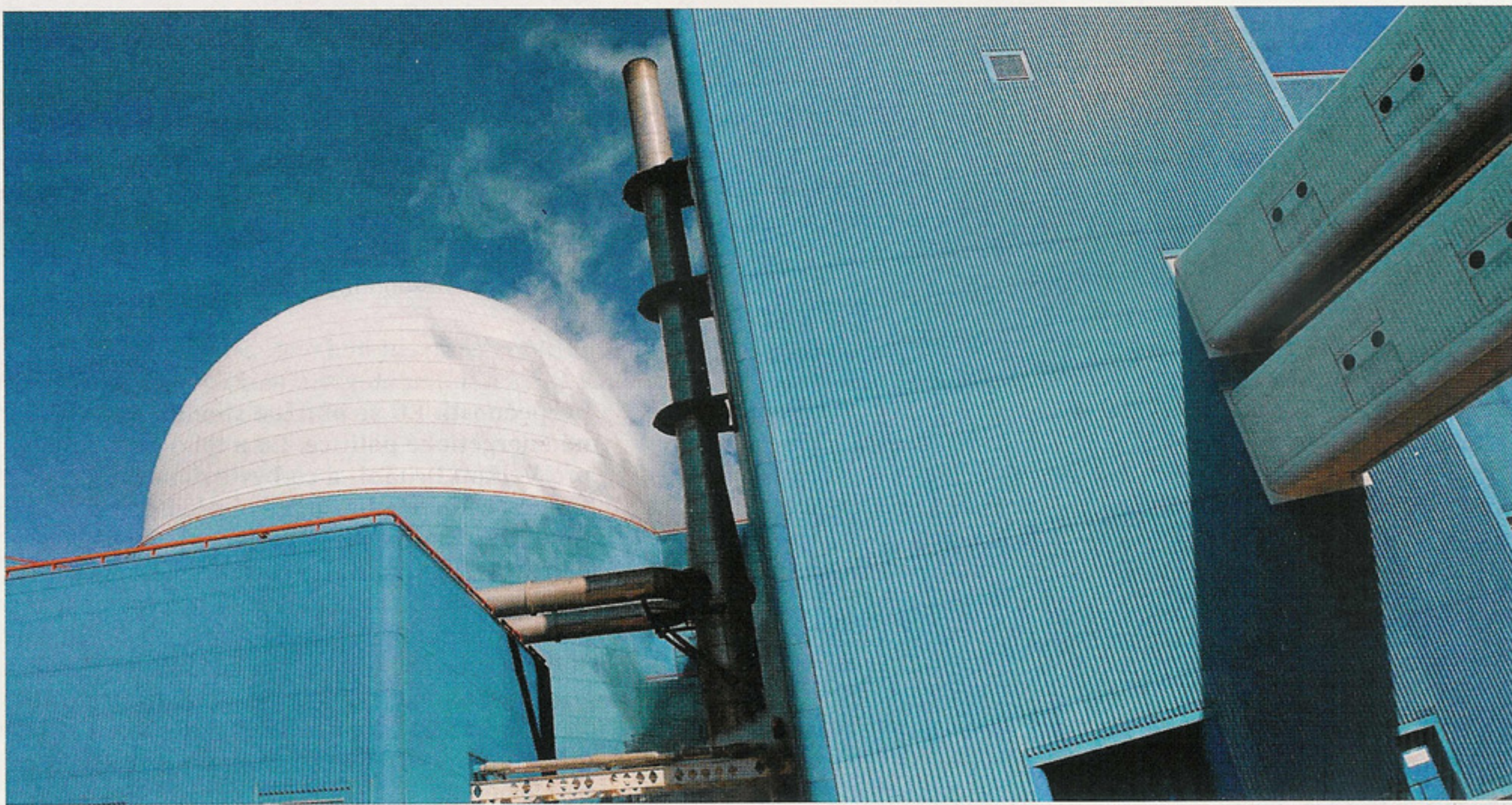
Za posledních sto let zatím nedošlo k žádnému globálnímu oteplení, tvrdí bývalý britský ministr energetiky a financí

Lord Nigel Lawson, vlivný konzervativní politik, který působil v kabinetech Margaret Thatcherové, bude mít 10. března v Praze hlavní projev na téma klimatických změn na Energetickém kongresu ČR pořádaném společností Business Forum. Při své návštěvě České republiky se setká i s prezidentem Václavem Klausem, jenž napsal předmluvu k české verzi Lawsonovy knihy *An Appeal to Reason: A Cool Look at Global Warming* (Vraťme se k rozumu: O globálním oteplování střízlivě a bez emocí), která právě vychází. „Pokud hovoříme o knihách, rád bych vřele doporučil Klausovu vynikající knihu *Modrá, nikoliv zelená planeta*, v níž je uvedena celá řada důležitých postřehů a která by se měla číst společně s tou mojí,“ říká v rozhovoru pro týdeník EURO lord Lawson.

EURO: Co bylo rozhodujícím impulzem pro napsání vaší poslední knihy?

LAWSON: O problematiku globálního oteplování jsem se začal zajímat právě jako bývalý ministr energetiky a ministr financí. Částečně též proto, že se od nás požaduje, abychom začali provádět velmi nákladná opatření vyplývající z podmínek Kjótského protokolů a jeho plánovaného následného procesu, aniž by zde existovala odpovídající ekonomická analýza předpokládaných nákladů a přínosů. Jako odchovance evropského osvícenství mě také čím dál více začalo znepokojoval, že se o takto důležité věci jedná jakýmsi kvazináboženským způsobem, místo aby se k ní přistoupilo racionálně. To mě vedlo k tomu, abych přesvědčil své tehdejší kolegy z hospodářského výboru Sněmovny lordů, že se musíme zabývat ekonomikou klimatických změn. A to jsme také udělali a v červenci 2005 vyšla námi jednomyslně přijatá zpráva, jež potvrdila mé nejhorší obavy.

EURO: Připustíme, že klima se mění i důsledkem činnosti člověka. Je nutné bojovat proti změně, nebo se včas adaptovat?

LAWSON: Zachovat klid. Za posledních sto let zatím nedošlo k žádnému globálnímu oteplení, ačkoliv emise CO₂ v důsledku lidské činnosti bezprecedentně vzrostly. Právě naopak, rok 2008 byl prokazatelně globálně nejstudenějším rokem za sto let. Fungování zemského klimatu je velmi složitý proces a zatím o něm víme jen málo. Průzkumy ukazují, že většina – téměř 70 procent – klimatologů je přesvědčena, že převážná část globálního oteplení o 0,5 stupně Celsia, k němuž došlo v posledních 25 letech 20. století, byla způsobena emisemi CO₂ v důsledku lidské činnosti. Na druhé straně zbývajících 30 procent klimatologů s tím nesouhlasí. Takže celá ta záležitost je méně jistá, než si myslíte. I když se prokáže, že většina klimatologů má pravdu – v dějinách vědy existuje mnoho příkladů, kdy se nakonec ukázalo, že menšinové názory byly ty správné – ekonomické náklady v důsledku mnohem vyšších cen energií vyvolaných potřebou drastického snížení emisí CO₂ by výrazně překročily čistou škodu způsobenou předpokládaným globálním oteplením. I kdyby k němu přece jenom došlo, což by se samozřejmě stát mohlo. Já si totiž na rozdíl od alarmistů netroufám tvrdit, že vím, co se stane za 100 či 200 let.

Používám termín čistá škoda, protože oteplení, pokud by k němu došlo, bude znamenat jak přínosy, tak náklady. Například oteplení o tři stupně v nadcházejících sto letech předpokládané v poslední zprávě Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC) by zcela nepochybně znamenalo čistý přínos pro země na severu Evropy, včetně České republiky. Takže to, co bychom měli udělat, je přizpůsobit se globálnímu oteplení, pokud k němu dojde. Lidstvo se vždy po celá staletí přizpůsobovalo vrtošivému klimatu a děláme to dnes i my v případě obrovského rozdílu v teplotách panujících v nejrůznějších částech světa. Navíc by nám adaptace pomohla snížit škody způsobené globálním oteplováním a současně zcela využít přínosy, například snížení počtu úmrtí vlivem podchlazení.

EURO: Velká očekávání jsou spojována s obchodováním s emisemi CO₂. Svaz průmyslu a dopravy ČR je však v tomto směru velmi skeptický...

LAWSON: Skeptický přístup je na místě, protože nový systém by přinesl nadměrné zvýšení nákladů na energii, a jediným, kdo by z toho profitoval, by byli obchodníci s CO₂, kteří se už přirozeně těší na tuto obrovskou příležitost. Zejména po zhroutení trhu s hypotečními deriváty, na němž někteří z nich dříve působili.

EURO: Domníváte se, že existují vyhlídky na účinnou globální dohodu, která by zabránila dalšímu zvyšování koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře?

LAWSON: Nikoliv, a to z celé řady důvodů. Ten hlavní je, že rozvojové země, zejména Čína a Indie, daly jasně najevo, že nehodlají výrazně ome-

To, co bychom měli udělat, je přizpůsobit se globálnímu oteplení, pokud k němu dojde

zit své emise CO₂. Čína už vypouští více tohoto plynu než USA a Indie se k tomu rychle blíží. Tyto dvě země zastávají názor, pro který já mám pochopení, že vzhledem k tomu, že mají desítky milionů obyvatel žijících v bídě a trpících jejími nejhoršími projevy, jako jsou podvýživa, nemoci a předčasná smrt, je jejich hlavní prioritou co nejrychlejší ekonomický rozvoj. To znamená využívání nejlevnějších zdrojů energie, jimiž i v nejbližší budoucnosti zůstanou fosilní paliva.

EURO: EU se rozhodla jít ostatním příkladem a přijala velmi ambiciózní program do roku 2020 založený na snížení emisí, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na krytí

S ATOMEM BEZ PROBLÉMŮ. Velká Británie byla první zemí na světě, kde se průmyslovým i ostatním odběratelům začala dodávat jaderná elektřina, vysvětluje Lawson. Na snímku jedno z deseti tamějších funkčních zařízení, Sizewell B.

NIGEL LAWSON (76)

Profesní dráhu nastoupil jako novinář ve Financialu Times. Poté se stal ekonomickým zpravodajem listu Sunday Telegraph a týdeníku Spectator. V roce 1974 byl zvolen poslancem britského parlamentu za Konzervativní stranu. V letech 1979 až 1989 působil v kabinetech Margaret Thatcherové. V období 1981 až 1983 zastával funkci ministra energetiky a byl hlavním architektem privatizační politiky; podílel se na prodeji podniků British Airways a British Telecom. V roce 1983 se stal ministrem financí a o rok později provedl reformu podnikových daní vycházející ze snížení sazeb a úlev, po níž následovala i velká reforma v oblasti osobních daní založená na stejném principu. Díky silné kontrole byly veřejné finance v přebytku, došlo však k prudkému nárůstu spotřebitelských úvěrů, zejména hypoték, čemuž napomohla deregulace trhu, již Lawson zavedl. Později se toto období proslavilo jako „Lawsonův boom“, který bylo nutné spoutat nepopulárním zvýšením úrokových sazeb. V roce 1992 se stal členem Sněmovny lordů a zapojil se do práce hospodářského výboru, který v roce 2005 zpracoval často citovanou zprávu The Economics of Climate Change. Po odchodu z vrcholové politiky se Lawson rozhodl přejít na přísnou dietu a díky ní zhubl za deset měsíců o 30 kilogramů. O této zkušenosti napsal knihu The Nigel Lawson Diet Book. „Všechno jsem tam popsal, nejen dietu, kterou jsem držel, ale také, jak dosáhnout nutné sebekázně co možná nejméně bolestným způsobem,“ říká Lawson.

THATCHERISMUS
JE CESTA. Nigel Lawson
coby náměstek ministra
financí v květnu 1980.

energetických potřeb a snížení energetických potřeb samých. Vše o 20 procent, proto program nazvali 20/20/20. Jak se na něj díváte?

LAWSON: Plán EU byl prakticky opuštěn a zbyl z něho jen název. Přestože cíle zůstávají, jediný prostředek, jak jich dosáhnout, spočíval v prudkém zvýšení nákladů na energie prostřednictvím aukcí přísně omezeného počtu emisních povolenek v rámci EU. Avšak na energetickém summitu EU v prosinci loňského roku se přistoupilo na požadavek průmyslového sektoru Německa, Itálie a Polska, kde nebudou muset za povolenky platit, což doprovázela shoda, že celá tato politika je pouze provizorní a na konci roku 2009 se přehodnotí.

EURO: Jak by se mohla světová ekonomika zbavit chronické závislosti na spalování fosilních paliv?

LAWSON: Ukončení této závislosti je reálné pouze za enormně vysokou cenu, což je v současné mimořádně složité ekonomické situaci velmi nepravděpodobné. Rovněž by muselo dojít k opravdu celosvětové dohodě, jež by byla vymahatelná i vymáhána, a k tomu, jak už jsem uvedl, nedojde. Mnoho lidí tvrdí, že problém lze vyřešit takzvaným zachycováním a skladováním CO₂, což znamená, že by se dále spalovala fosilní paliva a oxid

uhličitý by se místo vypouštění do ovzduší zachytával a ukládal hluboko pod zem. Zde však vidím tři potíže. Za prvé potřebná technologie, jež by toto umožnila, zatím ještě v komerčně využitelném měřítku neexistuje. Za druhé, ačkoliv probíhá rozsáhlý výzkum a vývoj, zatím nemáme představu, kdy a zda vůbec bude tato technologie k dispozici pro komerční využití. A za třetí, i když bude dostupná, pravděpodobně bude extrémně drahá.

EURO: Zastavení dodávek zemního plynu z Ruska znovu otevřelo otázku energetické bezpečnosti. EU se obtížně shoduje na společné energetické politice. Co z toho vyvozujete pro Velkou Británii a co byste doporučil České republice, která právě předsedá EU?

LAWSON: Energetická bezpečnost je tou nejdůležitější a mnohem naléhavější otázkou než údajné globální oteplování. V tomto směru bych poradil, aby evropské státy včetně Velké Británie především budovaly zařízení pro skladování zemního plynu. Rusko nutně potřebuje příjmy z prodeje této suroviny. Nemůže si tudíž dovolit přerušit dodávky na delší dobu. Proto potřebujeme mít skladovací kapacity na překlenutí této doby plus ještě něco navíc.

Dále musíme co možná nejvíce využít vlastní obrovské zásoby uhlí a nebát se emisí CO₂.

A za třetí je nutné překonat iracionální nepřátelský postoj k jaderné energii. Velká Británie byla první zemí na světě, kde se průmyslovým i ostatním odběratelům začala dodávat elektrina vyrobená z jádra. A děláme to, i když v neodpovídající míře, již přes půl století, a to bez jakýchkoliv problémů.

EURO: Před EU stojí obrovský, životně nutný a finančně nesmírně náročný program výstavby nových elektráren, rozšíření a modernizace přenosových sítí. Ovlivní finanční krize uskutečnění tohoto programu?

LAWSON: Realizace tohoto plánu by byla nejhospodárnější, pokud by byla energetika v EU opravdu liberalizovaná. Je smutné, že ačkoliv se EU k tomuto principu zavázala, jsou jen nepatrné známky toho, že se tak opravdu děje.

EURO: Jste nadaný novinář, politik i spisovatel, je však patrné, že věda nepatří mezi vaše silné stránky. Proč bychom tedy měli více věřit vašim názorům na klimatické změny než těm, s nimiž přišli význační vědci působící v rámci IPCC?

LAWSON: Jako ministr energetiky jsem měl velké zkušenosti s hodnocením názorů odborných poradců. Nejsem sice vědec, ale tím není ani Al Gore či Tony Blair a další. Když slíbí, že přestanou hovořit o globálním oteplování, přestanu s tím také. Jak už jsem uvedl, vědecká obec je ve svých názorech rozdělená. A i když by většinový názor klimatologů na globální oteplování byl správný, tvrdím, že řešení, které se prosazuje, není ani ekonomicky efektivní ani politicky udržitelné. A myslím, že se shodneme na tom, že moje znalost ekonomiky a politiky je o něco lepší než v případě vědců. Mimo chodem, jenom málo vědců, kteří jsou autory poslední zprávy IPCC, se řadí mezi význačné.

PETR KARAS, spolupracovník redakce
Autor je bývalým generálním ředitelem ČEZ.